Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

СЯЛЯНСКАЯ ПРАЎДА

Выходзіць тры разы ў тыдзень.

Цана асобнага нумару 20 грош.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня. Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12, m. 6).

Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **2 зл.** Для заграніцы ўдвая даражэй.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грош. і на 4 стр. 15 грош., за радок пэтыту ў 1 шп.

№ 9. Вільня, Нядзеля, 19-га кастрычніка 1924 г. Год I.

СЯЛЯНЕ! Памятайце, што „Сялянская Праўда“—гэта **вашая газэта**, дык вы самі павінны яе і ўтрымаць. Дзеля гэтага **акуратна шліце падпісныя грошы** і намаўляйце да гэтага другіх!

Хто ў цяжкую пару задоўжыўся, хай, сабраўшы з поля, **адашлець свой доўг!**

Падпішчыкам, якія **да 1 лістапада** заплоцяць зразу грошы да канца году, будзе **бясплатна** разасланы зборнік — вялікая кніжка ў 156 стр. —

„Заходняя Беларусь“.

Пляны рэакцыі.

Напярэдадні ўзнаўленьня працы Сойму ўсе партыі пачынаюць усё больш і больш выразна выяўляць свае пляны на бягучую сэсію. І трэба адзначыць, што пад той час як лідэры П. П. С. і „Вызваленьня“ езьдзілі па сталіцах Эўропы, „ратуючы“ рэпутацыю польскага „лібэралізму“ ў адносінах да „нацыянальных меншасьцяў“,—„правіца“ ня спала ў шапку і энэргічна працавала ў працягу ўсяго лета, каб так-званыя „языковыя законы“, якімі левыя комівояжэры польскае дзяржаўнасьці так пахваляліся перад дэмакратыяй Захаду, зьвясьці да нуля.

Прыведзены ў папярэднім нумары нашае газэты „віленскі маніфэст“ міністра асьветы п. Міклашэўскага паказаў, што польскі нацыяналізм і ў справе правядзеньня ў жыцьцё „языковых законаў“ для беларусаў і ўкраінцаў аканчальна перамог. Але тое, што гаварыў п. Міклашэўскі віленскім журналістам, зробіцца зусім зразумелым у сувязі з тымі плянамі польскага нацыяналізму і польскае рэакцыі, якія маюць быць зьдзейсьнены ў гэту сэсію Сойму. Бо-ж ня толькі над беларусамі і ўкраінцамі, але і над усей Польшчай зьбіраюцца чорныя хмары.

У польскай прэсе за апошнія дні даволі часта пападаліся болей або меней поўныя заметкі аб праектаванай рэканструкцыі польскага ўраду. Іншыя газэты гатовы былі бачыць на становішчы прэм'ера сучаснага ваеннага міністра ген. Сікорскага, які ў першую сваю бытнасьць прэм'ерам добра даўся ў знакі беларускаму народу. Аднак, згодна з атрыманымі намі весткамі з соймавых кругоў, і ген. Сікорскі—лішне „лібэральны“ для тэй новай большасьці, якая ўжо наладжываецца ў польскім Сойме.

Бо-ж ідзе гуртаваньне *права-нацыяналістычнае большасьці*, якая мае апірацца ня толькі на „сваіх“ польскіх галасох, але і на групе жыдоў-ортодоксаў, самай рэакцыйнай у жыдоўскім агульнанацыянальным соймавым клюбе, якая, як нам наказуюць з Варшавы, за некаторыя дробныя ўступкі з боку палякоў, быццам, ужо згаджаецца зламаць адзіны фронт „нацыянальных меншасьцяў“....

Паскольку гэткая камбінацыя зьдзейсьніцца і на чале ўраду стане пасол Гломбіньскі (—„bezczelny pysk“, паводле выражэньня дэпутата Воевудзкага!), паскольку праектаваны новы ўрад запраўды адступіцца ад чыста нацыяналістычнага прынцыпу „выключна польскае большасьці“, дык гэта будзе знак, што *польская рэакцыя перамагла нават свой нацыяналізм* дзеля тым вастрэйшай барацьбы з усімі праявамі поступу і імкненьня працоўных масаў Польшчы ўсіх нацыянальнасьцяў да *сацыяльнага* вызваленьня.

Гэта суліць завастрэньне сацыяльнае барацьбы ў Польшчы, якая можа заняць больш выдатнае месца ў жыцьці Польскага гаспадарства, чым сучасная нацыянальная барацьба. Крыху супакоіўшы заграніцу—пры помачы „лявіцы“—адносна да несьцярпімага палажэньня „нацыянальных меншасьцяў“, Польшча можа сабе пазволіць крыху „забыцца“ аб іх і *заняцца ўсё крапчэючым нездавольствам „сваіх“—чыста польскіх працоўных масаў*, якія паважна трывожаць сон „радзімага“ капіталу....

Не дарма-ж газэты наказуюць аб узнаўленьні працы мяшанае камісіі левых партыяў у Сойме: на іх будзе ляжаць вельмі цяжкая адказнасьць перад сваім працоўным народам, проці каторага праектуецца *наход аб'яднанае польскае рэакцыі.*

Трэба думаць, што ў працягу гэтае сэсіі і адбудзецца зьмена сучаснага пазапарляманцкага ўрада п. Грабскага на ўрад, зложаны з соймавых дэпутатаў з партыяў „польскае большасьці“. Як-жа аднясецца да гэтых плянаў рэакцыі наш пасольскі клюб?

Што датычыць ліквідацыі ўраду п. Грабскага, які адзначыўся тым, што *дакончыў ліквідаваньне беларускае народнае школы ў Заходняй Беларусі*, дык хіба-ж ня знойдзецца такога беларускага пасла, які-б падаў за захаваньне яго свой голас. Але і да габінэту п. Гломбіньскага ці яму падобнага таксама ня можна мець ніякага даверыя: і польскі нацыяналізм, і польская рэакцыя ў роўнай меры зьяўляюцца ворагамі беларусаў, у роўнай меры імкнуцца да поўнага вынішчэньня нашага народу—народу працоўнага, „мужыцкага“.

І дзеля гэтага Беларускі Пасольскі Клюб у часе барацьбы між польскімі партыямі за ўладу будзе мець зусім выразную дарогу: *бароцца* проці тых, хто пагражае яму і з *нацыянальнага* і з *сацыянальнага боку.*

Кошт утрыманьня польскае дзяржавы на 1925 год.

Згодна з толькі што закончаным урадовым праектам дзяржаўнага бюджэту на 1925 год, у дзяржаўны скарб павінна паступіць з падаткаў і даходаў ад манаполіяў і дзяржаўных прадпрыемстваў вялізарная сума: 1.981.533.202 злотых (адзін мільярд дзевяцьсот восемдзесят адзін мільён пяцьсот трыццаць тры тысячы дзьвесьце два злоты).

Падзяліўшы гэтую суму на агульную лічбу жыхароў Польшчы (мужчын, жанок, старых і дзяцей), якая даходзе 28 мільёнаў, **выпадае на душу**, у круглых лічбах, **па 70 злотых!**

„Тайна трагедыі жыцьця крэсавага грамадзяніна“.

„Robotnik“ зьмяшчае вельмі слушную і гарачую стацьцю аб тым, **„Jak się „uspokają“ „Kresy“** („як „супакоіваюць“ „Крэсы“).

Тое, аб чым мы ў Вільні, баючыся так „кахаючай“ нас рукі п. Вімбора, пісалі недагаварываючы, варшаўская газэта піша, бо мае і падставы і права пісаць,—як кажуць Французы, „усімі літарамі“, а нават яшчэ і „стаўляючы кропкі над і. Газэта сцьвярджае перадусім, што „паліцыя“ на „Крэсах“ выявіла ў-ва ўсей паўнаце няздарнасьць і **трусьлівасьць** („nieudalność i **tchórzostwo**“)...

Было-б запраўды цікава і навучальна, каб які-колечы вайсковы спэцыяліст паддаў фаховаму разгляду хаця-б увесь ход нападу на Стоўпцы і пагоні за бандытамі з боку паліцыі і войска... Бо нават неспэцыялістам кідалася ў вочы дзіўная „тактыка“ „кавалерыйскага рэйду“ п. п. уланаў, якія ніяк, ані праз мост, ані інакш не маглі дабрацца да месца гарачага „бою“ і наагул — ня страцілі ніводнага чалавека нават раненым у-ва ўсей апэрацыі,—як відаць з вельмі наіўна і прастадушна напісанай „рэляцыі“...

Мы ведаем п. п. вайсковых, якія чырванелі, чытаючы гэтую рэляцыю... І вось цяпер „Robotnik“ ставіць кропку над і, вымаўляючы адпаведнае слова, разьбіраючы тактыку п. п. паліцыянтаў пры нападзе на цягнік пад Лоўчай. „Не памаглі ані „sztaby operacyjne“, ані прысланыя з Варшавы „спэцыялісты“... „Сумная праўда—ў поўнай недалужнасьці паліцыі“... Пакуль п. п. камісары і падкамісары спрачаліся, каму **кіраваць** „бітвай“ (а каму—лезьці ў вагонь...), „бандыты, сьмяючыся з уладаў бясьпечнасьці, уцякалі ў Расею, робячы па дарозе новыя напады“...

Гэта—адно, што сцьвярджае газэта, падцьвярджаючы тую, „Праўду аб бандытызьме“, аб якой у нас пісалася—трохі „ў бавоўне“...

Паном паліцыянтам, наагул, лішне ўжо добра жывецца на „Крэсах“, каб яны хацелі так лёгка рызыкаваць жыцьцём...

Але-ж Варшава, якую кармілі сэнсацыямі, — піша далей газэта,—чакае рэзультатаў, трэба ёй (начальству!) даць рэзультаты „пагоні“—за ўсялякую цану!..

І вось тут газэта сцьвярджае нешта ў такой меры страшэннае, нялюдзкае, абураючае, што папросту жудасна паверыць... Але, пасьля вядомай заявы самага міністра ўнутр. спраў і пасьля таго, што піша цяпер польская газэта, да „недалужнасьці і трусьлівасьці“ паліцыі прыходзіцца дадаць яшчэ адну, ужо менш „людзкую“ рысу!

Вось, што піша „Robotnik“:

„Варшаве трэба даць рэзультаты“,—трэба канешне „знайсьці“ бандытаў—дык „ці-ж мала мужыкоў у павеце?! Бандыты былі ў лапцёх, — мужыкі—таксама ў лапцёх...—На што-ж лішне клапаціцца (наражаючы йшчэ дарагое жыцьцё!),—на што пілнаваць балоцістую граніцу!—Есьць вёскі і мястэчкі,—дык яны і дадуць патрэбных „бандытаў“!.. А пасьля—трэба толькі, як найхутчэй, канцы ў ваду... Дык вось насустрэчу йдзе ўсё: **„кароткае сьледзтва, даразны суд і—канец“**...

Але жуда бярэ, чытаючы пра гэтую „тайну трагедыі жыцьця крэсавага грамадзяніна, якой трэба зрабіць канец“...

Але—хто-ж зробіць канец, калі якраз завялі яе ўсемагутныя „крэсавікі“ дый разводзяць усё шырэй і глыбей?!. Проста кажучы — паліцыянты бяруць першую папаўшуюся „дабычу“ ці ахвяру,—робяць з яе „бандыта“, дабываюць пэўнымі спосабамі, услаўіўшымі ўжо на ўвесь сьвет **новае** польскае імя, „паказаньні“ і „прызнаньні“ абвінавачанага, а польскай Тэмідзе (багіні справядлівасьці) за завязанымі на ўсё гэта вачыма астаецца толькі, як найхутчэй, спусьціць усе гэтыя ахвяры ў „магілу забыцьця“... „Справядлівасьць“ мусіць мець „здавальненьне“,—а беларускія сяляне ўсе так падобны адзін да аднаго, бо ўсе—„бандыты“, з пункту гледжаньня польскай дзяржаўнасьці на „Крэсах“...

Падумайце толькі,—якая прастата „працы“ паліцыі—адміністрацыі—суда на „Крэсах“, з аднаго боку, і якая запраўдная „тайна трагедыі жыцьця грамадзяніна“—беларуса, з другога боку!..

Ці аб гэтай вось „роўнасьці“ для беларусаў (усе—бандыты, казаў маршалак Пілсудскі ў сваім знамянітым „Маніфэсьце“?!).

Польская ўлада і грамадзянства закідаюць насяленьню „Крэсаў“, што яно не выдае бандытаў паліцыі.

На гэта слушна адказывае газэта, што, калі ўваружаная да зубоў паліцыя і войска ня могуць загарантаваць бясьпечнасьці цягнікам, урадавым установам, нават самім ваяводам, дык—ці-ж можна (ня кажучы ўжо аб чым іншым) чакаць такой адвагі ад безаружных сялян!? Было некалькі гэткіх выпадкаў, але „сьмельчакі“ за гэтую адвагу заплацілі жыцьцём...

А калі польскае грамадзянства абураецца на адсутнасьць „патрыятызму“ ў нашага селяніна, дык на гэта дае зусім слушную адправу „Robotnik“: —„на litość Boską, трэба быць хіба шалёным, каб ад беларускага ці ўкраінскага селяніна, якому не даецца ніякіх правоў, з якога дзяруць часта зусім бяспраўныя падаткі, якога б‘юць „у морду“— каб ад яго (за гэта ўсё) чакаць польскага патрыятызму“!.. Той непатрыятычны беларускі ці ўкраінскі селянін, аднак жа, заплаціў і плаціць (бо, інакш возьмуць сілай!) усе падаткі. А вось паны, —„паны патрыёты з гэрбамі, магнаты, князі і графы-Радзівіллы, Друцкія-Любэцкія, Патоцкія і іншыя **не заплацілі** яшчэ і першае раты падатку ад маемасьці“. „У пав. Лунінецкім дзяржаўны скарб зажадаў ад іх 72.554 злоты, але не атрымаў **нічога, даслоўна нічога!**

У канцы—некалькі дробных абразоў „трагедыі беларускага крэсовага жыцьця“.

1) Аўтар артыкулу сцьвярджае тое, што мы пісалі ўжо: „паліцыя і **войска фактычна ўжо завялі „вынятковы стан“ у крэсавай вёсцы.** — Ад **5 гадз. вечара да 7 раніцы жыхарам вёскі нельга выхадзіць з хаты**“...

2) „У вёсцы Чудзіна паны афіцэры білі па твару людзей за тое толькі, што перад імі ня зьнімалі шапак“.

3) „Паліцыя пры вобысках ламае дзьверы і замкі, шукаючы „dowodów rzeczowych“, а прыгэтым зьнікаюць—масла, сала, хлеб, сыр“...

4) У вёсцы Будчы селяніна пабілі нагайкамі толькі за тое, што па забароненай гадзіне выйшаў па ваду.

5) Польскія жаўнеры рабуюць рэштк і сена ў сялян, кажучы: „nie nakarmie konia, pójdę do kozy“.

6) А вось абразок, як „знаходзяць“ бандытаў:

Каля вёскі Волька паліцыянты ўзялі аднаго з сялян, каб памагаў знайсьці бандытаў, папярэдзіўшы яго, што, калі не пакажа ім бандытаў, дык заб‘юць яго ў лесе... Доўга яны „шукалі“, урэшце зтэрарызаваны мужык паказаў нейкіх прыпадковых людзей. Іх арыштавалі, аднаго выпусьцілі, а другі... ляжыць у бальніцы, пабіты паліцыяй...

7) З вёскі Красная Воля ўзялі 6 праваднікоў.—Шукаючы з імі бандытаў, пачалі страляніну на дарозе. Двое сялян, што лавілі ў балоце рыбу, пачалі ўцякаць, хаваючыся ад стрэлаў. Вось — бандыты! Не памаглі 10 сьведкаў, што касілі разам з імі сена. Шасьцёра праваднікоў пагрозамі прымушаны былі паказаць, што ўцякаўшыя адстрэліваліся... Злавілі, арыштавалі—і гатовы „даразны суд“...

„Вось як душаць бандытызм на „Крэсах“ — канчае газэта хоць каго,—але канешне трэба злавіць, бо-ж на гэта паліцыя, „службовая спраўнасьць“, „etaty“, нагароды...

Аўтар сцьвярджае, што ў размовах яго з судзьдзёй і з некаторымі паліцыянтамі яны выражалі сумляваньне, ці запраўды хто з бандытаў папаўся...

„Але-ж наарыштаваны сотні людзей!“.
„Tak się „uzdrawią“ Kresy“!

Галадоўка у Беластоцкім вастрозе.

У пятніцу распачалася ў Беластоцкім вастрозе галадоўка палітычных вязьняў, прычына галадоўкі, як падае „Robotnik“,—нарушэньне адміністрацыяй правілаў уставу і пабіцьцё некалькіх вязьняў.

Аб парадках у гэтым слаўным ужо на ўсю Эўропу вастрозе пісалі ня раз беларускія газэты, друкавалі і лісты вязьняў і адкрытыя лісты паслоў да п. міністра справядлівасьці...

Але запраўды „гарбатага толькі магіла папраўіць“!

Інтэрпэляцыі Беларускага Пасольскага Клюбу.

Ад Рэдакцыі. Падаем жменю інтэрпэляцыяў Беларускага Пасольскага Клюбу, прысланых нам Сэкрэтарыятам Клюбу і дагэтуль яшчэ не апублікаваных у беларускай прэсе.

ІНТЭРПЭЛЯЦЫЯ

Паслоў Беларускага Клюбу да п. п. міністраў Справядлівасьці і Ўнутраных Спраў, у справе катаваньня і зьдзекаў паліцыі над сям‘ёй — Гімпэля ў м. Тужел, Навагрудзкага павету.

У сакавіку г. г. пад вакно хаты Яхіма Гімпэля, у вёсцы Лыкавічы, Ярэміцк. гм. Навагрудзк. пав., падыйшлі паліцыянт з пастарунку ў м. Турцу п. Чыжык і солтыс Язэп Драп, каторы сказаў: „едзеш у падводы“. Па нейкім часе да Гімпэля вярнуліся сказаныя солтыс і паліцыянт, напісалі пратакол, быццам, за адмову даставіць падводу і запрапанавалі Гімпэлю падпісаць прыгатаваны пратакол. Бацька і сын не маглі падпісаць пратакол, бо былі няпісьменныя. У той час у хату ўвайшоў другі паліцыянт, Маліноўскі, у таварыстве нейкага Бурака.

Усе, як солтыс так і паліцыянты, будучы ў нецьвярозым стане, пачалі біць сям‘ю Гімпэля. Паліцыянт Маліноўскі кінуў на зямлю Яхіма Гімпэля і бязьлітасна яго біў; у той-жа час солтыс пачаў біць яго жонку. Далей солтыс і паліцыянт Маліноўскі таксама зьбілі сына Аляксандра. Адначасна солтыс кінуўся з штыхом на Зінаіду Гімпэль. Такім чынам усе былі страшэнна пабіты, прычым Яхім Гімпэль быў зьбіты да бяспрытомнасьці. У часе гэтага гвалту паліцыянт Чыжык стануў у дзьвярох і нікога ня пускаў у хату. Зьбіўшы ўсіх, прадстаўнікі польскае ўлады стараліся стэрарызаваць насяленьне вёскі стрэламі з карабінаў і пасьля пайшлі ў места Турэц.

На трэці дзень пасьля гэтых злачынстваў у вёску Лыкавічы прыехаў камандант пастарунку м. Турэц з дзвюмя пастарунковымі. Распачаўшы пачатковае сьледзтва, паліцыя закула ў кандалы Яхіма Гімпэля і сына яго Аляксандра і паслала іх на пастарунак, гдзе трымалі арыштаваных 3 дні, прымушаючы іх да цяжкай фізычнай працы (сячы дровы і інш.), якое Гімпэль ня мог выканаць, дзякуючы пакалечаньню і зьбіцьцю яго паліцыяй. Пасьведчаньне, выданае Гімпэлю дохтарам, сьведчыць, што Гімпэль мае сляды біцьця яго, утраціў здольнасьць уладаць рукой на прагяг 3-х тыдняў і патрабуе лячэньня масажамі і кампрэсамі.

Пры наступным дапросе арыштаванага ў Навагрудку паліцэйскі чыноўнік сказаў: „добры бандыт без нагі“. (Яхім Гімпэль ня зусім уладае адной нагой). Па сканчэньні сьледзтва арыштаваны быў звольнены.

Пазываючыся на сьведкаў, а паіменна: на Васіля Драпа, Мікіпара Бурака, Зінаіду Гімпэль, Паўла Гімпэля, Антона Гімпэля, Марка Жука і Сяргея Гімпэля, жыхароў вёскі Лыкавічы, інтэрпэлянты пытаюцца ў п. п. міністраў:

1) Ці ведама ім аб усім гэным?

2) Ці маняцца ўрэшце палажыць канец гэтаму біцьцю паліцыяй беларускага насяленьня?

3) Ці маняцца прыцягнуць да адказнасьці каманданта паліцыі ў м. Турэц за тое, што ён у працягу 3-х дзён трымаў пад арыштам сялян Гімпэляў?

4) Ці маняцца прыцягнуць да адказнасьці вінавайцаў біцьця сям‘і Я. Гімпэля.

Варшава, 11-га ліпня 1924 г.

ІНТЭРПЭЛЯЦЫЯ

Паслоў Беларускага Клюбу да п. п. Міністраў Справядлівасьці і Ўнутраных Спраў, у справе арыштаў у Дзісьненскім павеце.

Агульна ведама, што на беларускіх абшарах, ня гледзячы на канец вайны, увесь час неспакойна. То ў адным, то ў другім мейсцы чутно аб бандыцкіх нападах з мэтай грабежства, аб забойствах, як дзеля грабежства, так і дзеля асабістай помсты, ды нават аб забойствах, маючых палітычны грунт. Грамадзкая думка ўзварушана ўсім гэтым, дзеля чаго польская штодзенная прэса вельмі часта на шпальтах сваіх газэт крытыкуе адміністрацыю „Крэсаў“. Адміністрацыя на беларускіх абшарах, ня ўмеючы і ня маючы магчымасьці спыніць гэтае зло, пачынае сваю віну перакладаць на другіх, і вось чаму пасьля кожнага нападу, ці якога іншага праступленьня, заўсёды знаходзе нібы-то вінавайцаў і аддае іх суду. Здавалася-бы, што, калі пасьля кожнага нападу вінавайцы злоўлены, дык напады павінны былі-б зьмяншацца ў сваёй лічбе і хіліцца ў бок поўнай ліквідацыі. Аднак, жыцьцё гаворыць зусім аб другім; неспакойства на беларускіх абшарах трывае і далей. Сама сабой узьнімаецца думка, што паліцыя ня лове запраўдных бандытаў, а толькі людзей зусім нявінных.

Пасьля забойства п. Шырына ў начы з 1 на 2 ліпня г. г. ў Дзісьненскім павеце дзяржаўнай паліцыяй 12—13 ліпня г. г. было заарыштавана каля 30 асоб сялян, спакойна працуючых у полі. З лічбы арыштаваных да гэтай пары знаходзяцца ў вастрозе: 1) Якуб Грыдзюшка, хутар Бяляны, Гэрманавіцк. гм., Дзісьненскага пав., 2) Зыгмунт Хаданёнак, вёска Навасёлцы, Гэрманав. гм., 3) Аляксандар Роўда, вёска Верацелі, Лужскай гм., 4) Зьмітра Роўда, м. Гэрманавічы. 5) Васіль Рымдзёнак, в. Бруйкі, Гэрманав. гм. 6) Адольф Катовіч, в. Баяры. 7) Іван Ластоўскі, в. Баяры. 8) Іван Кажан, в. Балбекі. 9) Віктар Рымдзёнак, в. Пашкі. 10) Мікалай Рабіза, в. Пашкі. 11) Кастусь Табала, в. Пашкі. 12) Іван Лагуновскі, в. Страліца. 13) Мацьвей Фёдараў, в. Атокі.

Пры арышце вышэйназваных асоб ніякіх кампрамітуючых матар‘ялаў не знайшлі, і дзеля адсутнасьці доказаў іх віны паліцэйская ўлада прыпісывае арыштаваным працу ў Савецкіх установах да падпісаньня міру. Такім чынам нявінных людзей адарвалі ад працы ў полі, пазбавілі волі і аддалі судовай уладзе, каторая будзе разглядаць справу ў працягу 2-х гадоў.

Дзеля ўсяго вышэйпісанага інтэрпэлянты пытаюцца ў п. п. міністраў:

1) Ці ведама ім аб усім гэтым?

2) Ці маняцца зараз-жа разгледзіць справу арыштаваных у Дзісьненскім пав. і звольніць нявінных з вастрогу?

3) Ці маняцца пакараць паліцыю за пазбаўленьне волі нявінных сялян?

Варшава, 31 ліпня 1924 г.

ІНТЭРПЭЛЯЦЫЯ

Паслоў Беларускага Клюбу да п. п. Міністраў Унутраных Спраў і Земляробства і Дзяржаўнае Маемасьці ў справе нарушэньня Валожынскім Старастай і паліцыяй правоў насяленьня Суботніцкае гміны ў сувязі з сплавам дрэва.

Пры спрэчках паміж беларускай сялянскай люднасьцяй з багатай клясай польская ўлада не становіцца на абарону права, не бароніць сялянства і вельмі часта крыўдзіць тутэйшае насяленьне.

Ніжэй даем зьмест заявы жыхароў вёскі Гута, Суботніцкае гміны, Валожынскага пав., ў справе надужыцьцяў паліцыі і Старасты.

„У сёлетнім годзе ад вясны нейкія незнаёмыя нам паны, нідзе не легітымуючыся, пачалі сплаўляць дрэва па рацэ Гавіі правым берагам да Нёмна. З прычыны гэтага сплаву дрэва зроблены былі вялікія шкоды жыхарам Суботніцкае гміны. Падбівалі берагі, ад чаго ў часе веснавое паводкі вада разьліваецца шырэй і затопіць прыбрэжныя лугі, ды нават разбурылі мост у вёсцы Рыбакі нашае гміны. Войт нашае гміны, п. Яковіч, дбаючы аб дабро тутэйшае люднасьці, каб спыніць далейшыя шкоды, на пісьме запытаўся ў Валожынскага Старостава, каб дало адказ, ці рака Гавія—сплаўная і ад якога мейсца? У адказ на гэтае пісьмо Старостава, пазываючыся на пісьмо Навагрудзкае Акружнае Воднае Дырэкцыі пад № 1940, паведаміла, што рака Гавія—сплаўная для плытоў і асобнымі штукамі ад м-ка Суботнік — ад маста і ніжэй, а вышэй, само сабой разумеецца, нясплаўная, а зьяўляецца прыватнаю ўласнасьцю. Войт гміны, на падставе гэтага-ж пісьма, становячыся ў абарону ўласьнасьці жыхароў і гаспадароў гміны, у дзень 26 чэрвеня с. г. хацеў затрымаць плаўленае незнаёмымі панамі дрэва дзеля выясьненьня ўласьнікаў яго, каб узыскаць ад гаспадара адшкадаваньне за зробленыя шкоды,—але гэныя незнаёмыя паны здалелі нейкімі аргумэнтамі так пераканаць пастарунак дзяржаўнае паліцыі ў Суботніках, што паліцыянты ня толькі ня прыйшлі з падмогай войту, але нават разагнамі работнікаў, працаваўшых пры будове павятовага маста ў Суботніках, на якім войт, стоючы, загадываў затрымаць плаўленае дрэва; ды нават і сам войт пад пагрозай карабінаў мусіў зыйсьці з маста, і дрэва было сплаўлена.

„У дзень 8 ліпеня мы, гаспадары вёскі Гута, маючы лугі ў урочышчы „Кімсіня“ наабапал ракі Гавіі, вышэй м. Суботнік, каб не аб‘яжджаць некалькі вёрст, едучы на гэты луг па другім беразе ракі, пачалі будаваць часовы мост на час сенакосу, але гэтае работы не маглі дакончыць, бо гэныя самыя незнаёмыя паны пачалі ізноў сплаўляць дрэва ад м-ка Дзевенішак, вышэй м-ка Суботнік. У мысль вышэй памянёнага пісьма, добра ведаючы, што ў гэтай мяйсцовасьці рака Гавія нясплаўная, а, паводле закону, зьяўляецца нашаю ўласнасьцяй, мы прабавалі непазволіць гэным незнаёмым паном шкодзіць нашым пожням і зьняць пастаўленыя намі падклады пад будоўлю маста, але ізноў паліцыя выступіла на абарону гэных незнаёмых паноў супраць нашага права ўласнасьці і загадала, каб мы не перашкаджалі ламаць нашы падклады і псаваць лугі на ўзьбярэжжы; калі-ж мы не паслухалі, дык паліцыя заарыштавала двух нашых суседзяў: Фэлікса Грынюка і Станіслава Мацкевіча, ды пасадзіла іх пад арышт. Каб падняць вялікшы гвалт, паліцыя затэлеграфавала да Валожынскага Старостава, што жыхары в. Гута, быццам-то, супрацівіліся ўладзе. На гэтую тэлеграму назаўтрае раніцай зьявіўся з Валожына атрад коннае паліцыі, і адначасна войт гміны атрымаў тэлефонаграму ад Старасты, паведамляўшую, што рака Гавія зьяўляецца сплаўнай за 14 кілям. вышэй, значыць ад м-ка Дзевенішак“.

Дзіўна, што рака Гавія з дня 9 ліпеня с. г. сталася сплаўнай акурат ад таго мейсца, дзе на берагох зложана дрэва гэных незнаёмых паноў.

Такая перамена прыватнае ракі на публічную не адпавядае арт. 3, часьці I Воднага Уставу (Dz. Ust. R. Pol. № 102 poz. 936 z dnia 19/IX. 22 r.), ані сплаў гэтага дрэва не адпавядае арт. 31 таго-ж Уставу, ані арт. 53—61 і 198 таго-ж Уст., а тэлефоннае пазваленьне Старасты гэтак сама выдана супраць арт. 197 таго-ж Уставу.

Дзеля вышэйпісанага інтэрпэлянты пытаюцца ў паноў Міністраў:

1) Ці ведама ім вышэйсказанае?

2) Ці запраўды Мініст. Земляробства і Дзярж. Маемасьці зьмяніла ад дня 9 ліпеня загад аб сплаўнасьці ракі Гавіі?

3) Калі не, дык ці маняцца прыцягнуць да адказнасьці п. Валожынскага Старасту за надужыцьце яго ўлады?

4) Ці маняцца пакараць паліцыю за арышт Фэл. Грынюка і Ст. Мацкевіча і за нарушэньне права ўласнасьці сялян вёскі Гута?

Варшава, 18 ліпеня 1924 г.

Аб чым пішуць.

Патрэбы нашае культуры.

„Сав. Белар.“ піша аб патрэбе беларускай кніжкі, як аб найбольш пільнай і неабходнай.

Тая вялікая праца пашырэньня беларускае культуры, якою адзначалася дзейнасьць Народнага Камісарыяту Асьветы, рост культурных патрэб беларускай вёскі, а самае галоўнае — нябывалы ўзрост нацыянальна-культурнай сьвядомасьці ўзьвязку з усё большай чыннасьцю беларускіх працоўных мас, уцягнутых у савецкае будаўніцтва, як вёскі, так і места, — усё гэта разам падгатавала такую шырокую патрэбу ў беларускім друку, што ранейшая прадукцыя нашых выданьняў і ў дзесятай долі не можа здаволіць патрэб, вымагаемых жыцьцём.

На першым месяцы па патрэбах у беларускай кніжцы стаіць нашая школа. Ей патрэбны падручнікі па беларускай мове і шэраг падручнікаў па розных галінах ведаў на беларускай мове. Яны патрэбны беларускай школе Меншчыны, якая цалком ужо перайшла на выклад пабеларуску, яны патрэбны ў значным ліку для школ Віцебшчыны і Магілёўшчыны, дзе ўжо з гэтага-ж наступнага вучэбнага году з першых клясаў распачынаецца, як навучаньне беларускай мове, так часткаю і выкладаньне на ёй. Можна было-б з лічбамі ў руках сьведчыць, колькі чаго з беларускіх падручнікаў патрэбна нашай школе. Можна было-б зазначыць агульны лік патрэбных нам для надрукаваньня і назваў кніг і лік экзэмпляраў кожнай з іх. Але гэта знае Наркамат Асьветы, знае зараз і нашае нова сфармаванае Дзяржаўнае Выдавецтва, пасколькі яго павінна клапаціць гэта.

Справа для нас ня ў гэтым, а ў тым, каб зазначыць, што пры тых тэхнічных магчымасьцях, якія ў Менску ёсьць і пры тых патрэбах, якія вызначыліся, нават пры набыцьці патрэбных сродкаў ня будзе магчымасьці ўсё патрэбнае з белар. падручнікаў выдаць. Трэба выразна гаварыць аб выдзяленьні асобнай беларускай друкарні, аб набыцьці прынамсе двох наборных машын з белар. альфабэтам (дзеля скорасьці набору) і ня менш 1000 пудоў беларускіх шрыфтоў. Выдзеліўшы спэцыяльна беларускую друкарню, мы ня станем закідваць яе агульнымі заказамі, напр., на расейскай мове, за чым так ганяўся Белтрэстдрук, ня станем паступова занімаць расейскім наборам белар. шрыфтоў, што так лёгка рабілася раней і што падканец зводзіла да нуля спэцыяльна набытыя запасы беларускіх шрыфтоў.

Выданьне беларускае кніжкі—зараз вялікай палітычнай і дзяржаўнай важнасьці справа. І на гэта трэба глядзець ня толькі з боку выгад ці навыгад Дзяржвыдату, а і, пераважна выходзячы з інтарэсаў і патрэб тае шырокае культурнае дзейнасьці, якая дыктуецца патрэбамі сучаснага мамэнту.

Трэба залажыць, нарэшце, сваю ўласную ў Менску цынкаграфію, бо немагчыма вычакваць месяцамі з прыгатаваньнем клішэ ў Маскве. Менск дарос да гэтага, тым больш, што мала якi падручнік друкуецца зараз без малюнкаў.

Падручнікаў поўнасьцю для сямёхгодкі мы ўсіх дагэтуль яшчэ ня маем. У бліжэйшы-ж год мы павінны іх мець, бо ад іх адсутнасьці справа навучаньня вельмі непасьпешна ідзе. Патрэбны падручнікі ня дзеля аднае толькі сямёхгодкі, але і для розных школаў прафэсыянальнае асьветы, для розных тэхнікумаў, патрэбны ўжо і для Унівэрсытэту, а часткаю і дзеля Інстытуту сел. гаспадаркі. Некаторы з падобных падручнікаў ужо складзены, але аўтарам было немагчыма згаварыцца аб тэрміновым іх выданьні, бо гэтаму перашкаджалі якраз тыя ўмовы, якія і выклікалі стварэньне Дзяржвыдату.

Бракуе нам папулярна-навуковых выданьняў, бракуе палітычна-эканамічнай кніжкі, асабліва марксысцкай і камуністычнай літаратуры, бракуе белетрыстыкі, драматычнай літаратуры і поэзіі, бо гэтая прадукцыя нашых пісьменьнікаў дагэтуль ня мае магчымасьці поўнасьцю ўбачыць сьвет. Нам патрэбна тая літаратура, без якой немагчыма сфармаваньне бібліятэк ні для сталых, ні для дзяцей. Дзіцячай кніжкі ў нас, бадай, зусім няма, а патрэба ў ёй нязвычайная, бо вырасла цэлая армія вучнёўскай моладзі, якой трэба даць у рукі беларускую кніжку, раз яны праходзяць і канчаюць беларускую школу. Па самаму сьціламу сьвісу патрэбных выданьняў мы налічылі да 1000 друкаваных аркушаў вучэбнай, навукова-папулярнай, дзіцячай і інш. літаратуры, з агульным лікам да 8000 друк. аркушаў, улічваючы ўжо лік экзэмпляраў, у якім патрэбна выдаць тыя ці іншыя пасобныя выданьні. Так вырасла ўжо патрэба ў беларускай кніжцы, і гэтую патрэбу беларускай культуры нам трэба, як мага, паўней здаволіць.

Ясная рэч, што разьвязка пытаньня аб здаваленьні патрэбы нашага народу мець сваю кніжку можа адбыцца толькі ў Радавай Беларусі, дзе беларусы маюць зачатак сваей дзяржаўнасьці. Няхай-жа аб гэтым не забываюць тыя, хто трымае тамака ўладу ў сваіх руках! А—віч.

Палітычны агляд.

У Польшчы.

Паразуменьне польскай лявіцы.

Прадстаўнікі парляманцкіх клюбаў лявіцы „Wyzwolenia“ з „dąbczykami“ і P.P.S. адбылі нараду, каб устанавіць супольную тактыку ў новай сэсіі Сойму. Пастаноўлена адновіць паразумяваўчую камісію клюбаў лявіцы, як сталую ўстанову.

Лунінецкія бандыты пад судом.

„Robotnik“ падае, што суд над лунінецкімі бандытамі назначаны на 22/X ў Пінску.

Перад даразным судом стане толькі 5 бандытаў з 12 арыштаваных, бо толькі адносна да тых 5 паліцыя і пракуратура „перакананa“ ў бясспрэчнасьці доказаў... Рэшта 7 адданы пад суд звычайны.

У Лунінецкім павеце.

У Лунінецкім пав. паймалі бандыта (?) Ярновіча. Наагул у павеце ўсяго заарыштавалі аж 20 „падазроных“ асоб. Апроч таго, „паліцыя напала на сьлед вельмі пашыранае бандыцкае арганізацыі, кіраванай звонку“ („Robotnik“).

Ці ня п. Ленкевіча выслалі туды, каб сьпярша арганізаваць, а пасьля „вылавіць“ „бандыцкую арганізацыю“?!

Забойства паліцыянта.

У ваколіцах Каменкі Струмілавай (Галічына) нявядомыя бандыты застрэлілі пастарунковага.

Пагоня за бандай.

У Перамышльскім пав. (Галіччына) гуляе банда з 8 асоб. Наладжана пагоня.

Заграніцай.

Нацыян. меншасьці ў Літве.

Польск. Тэлегр. Агенцтва ядавіта падае, што ў Ковенскай турме з усяго ліку 169 падсьледственых палітычных вязьняў — палякоў 62, немцаў 38, жыдоў 36, а літвіноў толькі 3. „Гэтая статыстыка лепш за ўсё сьведчыць аб уціску нац. меншасьцяў у Літве“.

Мы ведаем добра, што ўсюды меншасьці ў краі зьяўляецца большасьцю у палітычных вастрогах...

Ня шкодзіла-б польскаму агенцтву аглянуцца на Польшчу.

Прамовы Радіча.

Радіч пачаў абяцаны агітацыйны аб'езд свайго краю (Харватыі). У Загрэбе ён меў прамову перад 15.000 народу, у якой заявіў, што, хаця яго партыя рэспубліканская, але дапускае і манархію пад варункам недапушчэньня самаўладзтва караля (як напр. у Англіі). Лёзунг: „Хай жыве рэспубліка“! яшчэ ня знача: „Далоў манархію!“.

Радіч трэбаваў, як варунку ляяльнасьці свае партыі, — поўнага зраўнэньня ў правах Харватыі з Сэрбіяй.

На другім сабраньні, дзе выступаў Радіч з тымі-ж дамаганьнямі, яго праціўнікі (сэрбы-„крэсоўцы“) зрабілі контр-дэманстрацыю. Дайшло да сутычкі і перастрэлкі, у часе якой спаміж прыхільнікаў Радіча былі забіты два і ранены 50..

Яшчэ Пашыч жыве!...

У апошні мамэнт прыйшла вестка, што ўрад Давідовіча, па дамаганьню караля, падаўся ў адстаўку.

Запраўды-ж, жыве яшчэ Пашыч і тое „самаўладзтва караля“, проці якога (ня проці караля!) агітаваў рэспубліканец Радіч.

Куды йдуць і вядуць Харватыю і ўвесь край сэрбскія нацыяналісты з каралём на чале, зусім ясна: ім ня трэба згоды і міру, а трэба хатняй вайны і крыві!..

Да рэканструкцыі нямецкага ўраду.

Фракцыя каталіцкага цэнтру апублікавала пастанову, ў якой заяўляе, што яна згаджаецца на пашырэньне парляманцкай падставы габінэту (ураду) направа — на варунках, запрапанаваных прэм'ерам, — пасколькі дэмакраты застануцца ў складзе ўраду. Цяпер голас дэмакратаў вырашыць, ці распускаць парлямант, ці пашырыць урад направа, бо з 3 партыяў, складаючых урадавую большасьць у парляманце, — людоўцы і цэнтр — за пашырэньне направа, захапіўшы нацыяналістаў...

Падпіска на пазыку Нямеччыне ў Амэрыцы.

З Нью-Іорку наказуюць, што падпіска на нямецкую пазыку была пакрыта ў першыя 2 дні ажно з лішкам.

Нямецкая пазыка ў Лёндане.

У першы-ж дзень да 1 гадз. папалудню падпіска на пазыку Нямеччыне перавысіла патрэбную суму.

Раптоўнае выдаленьне з Польшчы бышага Гродзенскага архіерэя Уладзімера.

16.X.24 г. была атрымана сэнатарам Багдановічам ў Варшаве тэлеграма гэткага зьместу: Уладзімер вывезены з Дэрманя 14. X. самаходам у невядомым напрамку“. (Дэрмань—места на Валыні, дзе ў манастыры былі засаджаны пад вартай архіерэй Уладзімер з прошлага году).

Запытаны тэлефонічна з Белар. Пас. Клюбу **мітрапаліт Дзяніс адказаў, што яму аб гэтым нічога не вядома.** (З прычыны хваробы мітр. Дзяніса — „рак“ точыць яму вантробы — адказ ад яго імя даваў яго сэкрэтар).

Як высьвятлілася праз паўгадзіны пасьля гэтай тэлефонічнай размовы, сэнатар Касьпяровіч бачыўся ў Варшаве 15. X. з архіерэем Уладзімерам, які павядаў яму страшныя рэчы.

Арх. Уладзімер быў 14. X. вечарам — бяз жаднага папярэджаньня—ўзяты з свайго пакойку, як стаяў, і ўсаджаны ў аўтамабіль бяз цёплай вопраткі, бяз жадных рэчаў, патрэбных для падарожы.

Павезены быў Уладзімер сьпярша ў Дубно, пасьля ў Луцк і ўрэшці ў Ківерцы, — усё сьпяшаючыся застаць там цягнік на Варшаву. Вазілі старога чалавека, хворага, лёгка апранутага амаль ня ўсю ноч,—а ноч была халодная.

Прывезенаму, урэшці, у Варшаву арх. Уладзімеру было прачытана прыказаньне ў Міністэрства Рэлігій у прысутнасьці Пекарскага і Стралкоўскага, што ён, архіерэй, як шкодны для Польскай Дзяржавы, выдаляецца з Польшчы **па пастанове вышэйшай царкоўнай улады.**

Адразу-ж была прыгатаўлена фатаграфічная картка для заграніччнага пашпарту і 15. X. арх. Уладзімер быў вывезены да Чэхаславацкай граніцы.

Што Польскі Ўрад выдаляе непажаданых яму праваслаўных архіерэяў—гэта не навіна; досыць успомніць тут Элеўфэрыя Віленскага, Сергія Бельскага, Пантелеймона Пінска-Навагрудскага... Але як гэта мірыцца з духоўным сумленьнем мітрапаліта Дзяніса, што нібы ён нічога ня ведае аб выдаленьні з Польшчы арх. Уладзімера ў той час, як сам-жа зрабіў быў пастанову аб выдаленьні Уладзімера? N.

Замах на Вільгэльма II.

Паліцэйскія ўлады Галяндыі арыштавалі нейкага немца, які ўжо колькі разоў прабаваў з фальшывым пашпартам дайсьці да маёнтку Дорн, дзе жыве Вільгэльм II. Улады пераканаліся, што ён — адзін з сябраў змовы, якая пастанавіла забіць былага нямецкага кайзэра.

Выбарная кампанія ў Англіі.

Як прадбачыў у сваёй прамове на зьездзе Партыі Працы Мак-Дональд, лібэралы і кансэрватары пачалі дагаварывацца аб супольнай выбарнай кампаніі проці кандыдатаў работнікаў. Пакуль што — ў шмат якіх акругох яны ўмовіліся не канкураваць між сабой на выбарах, выстаўляючы толькі таго кандыдата, які на папярэдніх выбарах атрымаў больш галасоў. Гэта-ж мае значыць, што ў гэткіх акругох лібэралы будуць аддаваць галасы кансэрватыўным кандыдатам і наадварот.

Л.-Джордж — проці Партыі Працы.

У сваей першай прадвыбарнай прамове ў Лёндане правадыр левага крыла лібэралаў, Л.-Джордж, пасьля крытыкі ўсяе працы работніцкага ўраду, заявіў, што ён і яго група не будуць больш падтрымліваць Партыю Працы.

Асквіт проці „сацыялізму“ ўраду Мак-Дональда.

У першай прамове ў Лёндане лідэр правіцы партыі лібэралаў, б. прэм'ер Асквіт, заявіў, што яго група сумленна падтрымлівала ўвесь час урад Партыі Працы — згодна з умовай у сьнежні 1923 г., але цяпер, пасьля трактату з Радавым Урадам, а тым больш пасьля чыста сацыялістычнай выбарнай адозвы Партыі Мак-Дональда, яго група выступае рашуча проці Партыі Працы.

Агітацыйная падарожа Мак-Дональда.

Мак-Дональд, пакуль яго канкурэнты крытыкуюць яго ў Лёндане, ужо пасьпеў аб'ехаць вялікі раён найбольш фабрычных местаў, выступаючы з кароткімі прамовамі амаль не на кожнай станцыі... Ен мае акуратна апрацаваную праграму агітацыйнай падарожы на першы перыяд выбарнай кампаніі, у часе якога скажа 100 вялікіх прамоваў!

Скарга Турцыі на Англію ў Лігу Народаў.

Турэцкі ўрад, у зьвязку з ультыматумам англійскага ўраду, зьвярнуўся са скаргай на Англію да Лігі Народаў, дамагаючыся ад Лігі, каб яна прымусіла Англію не трэбаваць ад Турцыі ў справе Іраку (Мосулю) больш таго, на што абедзьве стораны згадзіліся нядаўна за пасярэдніцтвам тэй-жа Лігі.

Ці паможа што Ліга?

Вагабіты ў Мэццы.

Вагабіты занялі Мэкку. У горадзе спакойна. Правадыр вагабітаў заявіў, што гарантуе бясьпечнасьць чужаземцам.

У Францыі.

У сувязі са зьніжкай курсу франка абвастрылася кампанія Нацыянальнага Блёку (французкая „хіена“)

процi ўраду. Правiцовая прэса вiнавацiць у спадку левы ўрад, а левыя газэты даводзяць, што гэты спадак — рэзультаты тэй спадчыны, якую атрымаў пасьля п. Пуанкарэ ўрад Эрыо i якую гэтак старанна i лоўка ўмеў скрываць ад народа спрытны п. Пуанкарэ... Чаму толькi лявiца маўчала амаль не паўгода. аб гэтай „спадчыне“, а загаварыла толькi цяпер, калi франк пачаў спадаць iзноў.

Не дарма-ж п. Эрыо вядзе тую-ж iмпэрыялiстычную палiтыку, што вёў i п. Пуанкарэ. — Спадчына — тут, спадчына i там!.. Няма чаго дзiвiцца.

„Кiрыл Першы“.

Абвесьцiўшы сам сябе „ўсерасейскiм царом“, былы вялiкi князь Кiрыла Уладзiмеравiч пачаў цяпер назначаць сваiх „паслоў“ i „прадстаўнiкоў“ на тыя цi iншыя раёны i краi. „Прыказы“ аб гэтым публiкуюцца ў маленькай газэтцы „Вѣра i вѣрность“ (якой нiхто ня чытае, апрача хiба дзеля сьмеху!).

Апошнi „прыказ“ „цара“ забараняе ўсякую крытыку цi лаянку на „асобы царскага дому Раманавых“.

Газэта „Дни“ пiша, што гэты „прыказ“ — вельмi на часе, бо як раз у апошнiя днi цэлы рад „асоб“ гэтай фамiлii нарабiлi розных афэраў i скандалаў — у цьвярозым i нецьвярозым стане... — ў Лёндане абвешчаны банкротам родны брат „цара“ — Андрэй, быўшы ўласьнiкам вялiкай шулернi, а ў Парыжу толькi што спiсаны пратакол на стрэчнага брата „цара“, Зьмiтра Паўлавiча, за рад п‘яных скандалаў...

Новая праваслаўная царква ў Парыжу.

У Парыжу будуецца новая царква i закладаецца Праваслаўная Акадэмiя.

Прычына ўрадавага крызiсу ў Швэцыi.

Прэм‘ер падаўшагася ў адстаўку ўраду заявiў, што крызiс габiнэту ўзьняўся на грунце розьнiцы паглядаў ураду i большасьцi ў парляманце на справу абароны краю.

Аб тым-жа кажуць i выпушчаныя адозвы лiбэралаў i сац.-дэмакратаў, з якiх апошняя проста трэбавала адстаўкi габiнэту.

Брантiнг прэм‘ерам.

Урадавы крызiс у Швэцыi закончыўся тым, што кароль даручыў стварыць урад вядомаму сацыялiсту Брантiнгу.

Трывога ў Тыбэце.

Вялiкую трывогу выклiкала ў Тыбэце вестка аб тым, што Кiтай мае аружнай сiлай вярнуць пад сваю ўладу Тыбэт з его сьвятарным местам Лхасай, дзе жыве Далай Лама (iхнi папа).

Далай Лама, быццам, манiцца ўцякаць i ў садох яго палацу гатовы ўжо 200 каней, каб у кожны мамэнт пусьцiцца ў дарогу.

Хатняя вайна ў Кiтаi.

У Кантоне памiж работнiкамi i вайсковымi ахвотнiкамi, утрымлiванымi багатырамi-прамыслоўцамi, узьнялiся стычкi, у часе якiх забiты 15 работнiкаў i шмат ранена. Места пакрылася барыкадамi.

Нэйтралiтэт Японii.

Японскi пасол у Пэкiне падцьвярдзiў нэйтралiтэт Японii ў кiтайскай хатняй вайне, — просячы толькi гарантаваць жыцьцё i маемасьць японцаў — жыхароў Кiтаю.

Вайна ў Марокко.

Паводле вестак з Шанжэру, кабiны ўзялi ў палон гiшпанскi атрад з 400 чалавек.

Галоўную каманду ўсiмi сiламi ў Марроко ўзяў на сябе дыктатар Гiшпанii, генарал Прымо-дэ-Рывэра.

ХРОНIКА.

Юрыдычныя парады. Гэтым даводзiм да ведама нашых чытачоў, што ў газ. „Сялянская Праўда“ адчынiўся аддзел „Юрыдычных парад“.

Усiм нашым падпiшчыкам, каторыя рэгулярна ўносяць падпiсную плату, адказы i парады будуць друкавацца ў газэце дарма.

Запытаньнi з апiсаньнем справы просiм прысылаць па адрасу рэдакцыi (Wilno, Wileńska 12—6.

Адна з многiх падзякаў. Гаўрыла Касьцевiч, якому доўгi час польскi консул у Югаславii не даваў вiзы на праезд ў Гродзеншчыну, урэшцi дабраўся ў сваю вёску Баброўня, Скiдэльскай воласьцi, Горадзенскага павету. Прыезд яго стаўся магчымым, дзякуючы стараньням дэпутатаў Беларускага Пасольскага Клюбу, якiя складалi аб гэтым у свой час i iнтэрпэляцыю ў Сойме.

Вярнуўшыся на Бацькаўшчыну, Гаўрыла Касьцевiч прыслаў Бел. Пас. Клюбу гарачую падзяку за дапамогу i за падтрыманьне ў бядзе.

Калi не памыляемся, дык, здаецца, Гаўрыла Касьцевiч ёсьць родным братам Касьцевiча Макара, якi працуе ў Валэйшаўскай газэце „Грамадзкi Голас“ i выступае процi Беларускага Соймавага Клюбу.

Да ўвядзеньня польскай мовы ў Вiленскай правас. Дух. Сэмiнарыi. У сувязi з тым, што мы падавалi ў справе пераходу Вiленск. правасл. Духоўн. Сэмiнарыi на польскую мову, нас паведамляюць аб вельмi цiкаўных дэталях таго паседжаньня, на якiм новы рэктар, яп. Антонiй, высьнiў, што iнiцыятарам спольшчаньня сэмiнарыi зьяўляецца былы рэктар яе, архiм. Пiлiп.

Калi Старшыня пэдагагiчнай рады, рэктар яп. Антонiй, зьвярнуўся з запытаньнем да archim. Filipa, цi праўда, што ён, як гэта паказуюць дакумэнты, быў iнiцыятарам усей гэтай справы, падаўшы аб гэтым заяву п. куратару Гонсёровскаму, archim. Filip пачырванеў, закруцiўся на крэсьле i ўрэшце заявiў, што ён хадзiў да п. Гонсёровскага, „як прыватная асоба“, i запрапанаваў спольшчыць сэмiнарыю таксама, як прыватная асоба...

Але-ж яп. Антонiй паўторнымi пытаньнямi змусiў archim. Filipa ўрэшце прызнацца, што **заява аб гатоўнасьцi яго, archim. Filipa, перавесьцi сэмiнарыю на польскую мову была пададзена п. куратару зусiм афiцыяльна iм, як рэктарам Сэмiнарыi.**

Паны польскае начальства ведаюць, як трэба рабiць гэткiя далiкатныя рэчы. — Калi сам п. рэктар просiць, дык цi-ж ахвярная польская ўлада можа адмовiць?!

Характарна нават ў фальшывым адказе ojca Filipa яго заява аб яго „прыватных“ зносiнах з п. куратарам Гонсёровскiм. Дык было такое палажэньне ў Сэмiнарыi, калi ў ёй быў рэктарам archim. Filip, што рэктар Сэмiнарыi часамi быў сабе адносна да даверанай яму школы „прыватнай асобай“,—асаблiва тады, калi хадзiў да п. куратара...

Дзiва, што такой „прыватнай асобе“ п. куратар прыгатаваў добрае месца — вучыцеля Закону Божага ў-ва ўсiх казённых школах Вiльнi, нацiскаючы на дырэктароў, каб яны плацiлi archim. Filipowi, паводле этату нават за тыя лекцыi, якiх той не дае, бо ня мае вучняў!.. Ну, — цi-ж ня бацька родны?!

Адсрочка пасылкi войска на гранiцу. Назначаная на 20/X замена палiцыi на радавай гранiцы корпусам пагранiчнай старожы адложана на нейкi час, бо яшчэ ня ўсё для гэтага гатова.

Звольненая палiцыя будзе часткамi прыяжджаць у Вiльню, а ўжо адсюль, яе разашлюць на лiтоўскую i iншыя гранiцы.

ГУЗЬНЕЯ ЯКАВА шукае брат яго, Iсiдар Гузьней, якi знаходзiцца ў Амэрыцы.

Просьба, хто ведае пра Якава Гузьнея, паслаць адрас цi вестку аб iм па адрасу:

M-r Guzney. Russian Sos. Nauka 315 E. 10-ch St. New-York, N. Y. U. S. A.

Карэспандэнцыi.

Пажар у Радашковiчах.

(*Вiленшчына*).

У ноч на 13/X ў Радашковiчах пачаўся пажар, якi зрабiў вялiкiя шкоды. Згарэла насамперш... памешканьне пажарнай каманды з усiм абозам (вось дык пажарная каманда!); пасьля гмiнная ўправа... згарэла i шмат прыватных дамоў.

Падзяка за працу.

(*з Кобрынскага пав.*).

Да абшарнiка пана Банкоўскага ў в. Андронаве, Стрыганоўскае гм., жанкi i дзяўчаты ходзяць на работу. За марную плату, 1 злоты ў дзень, яны мусяць ад ранку да позняга вечара капаць бульбу на панскiх гонях у мокрай i сырой зямлi.

Побач з вызыскам, пан Банкоўскi любiць часамi i пазьдзекавацца над сваiмi работнiцамi.

8/X с. г. Банкоўскi зьявiўся на поле асабiста i, замецiўшы, што некаторыя з дзяўчат прызасталiся на сваiх барознах, не пасьпяваючы за рэштай, ён накiнуўся на iх з грубымi цынiчнымi лаянкамi.

Калi адна з дзяўчат пачала апраўдацца, паясьняючы, з якой прычыны яны адсталi, абшарнiк страшэнна ўзлаваўся, з таўстой палкай, каторую ён у той час трымаў у руках, як дзiкi зьвер, ён кiнуўся на дзьвюх дзяўчат з в. Палятыны, Аўгеньню Кастылюк i Ульляну Казак i што сiлы ўдарыў адну з iх па сьпiне.

„Вон з майго поля!“ — роў пан, гонячыся за дзяўчатамi, каторыя, перапалохаўшыся, сунулi на ўцекачы. Рэшта жанок i дзяўчат з жахам узiралiся на тое, як таўсты абшарнiк, з выпертымi ад злосьцi бельмамi, ганяў бедных дзяўчат па полi.

Вось, якую падзяку маюць працаўнiкi ад абшарнiкаў за тое, што потам i крывёю палiваюць iх гонi. Абшарнiк Банкоўскi выдзяляецца спасярод iншых i стаiць на чале тутэйшых абшарнiкаў. Пры выбарах у Сойм i Сэнат, ён быў кандыдатам у паслы па сьпiску № 22 (Zjednoczenie państwowe na kresach), численная выбарная лiтэратура ад гэнай партыi радзiла сялянам галасаваць за яго. Крычалi, што ён так-жа „рольнiк“, добра знае сялянскую бяду, чалавек добры, разумны, дабрадзейны, што нат‘ як сьпiць, i то думае, як-бы зрабiць якое-небудзь дабро сялянам, i што толькi дзеля таго iдзе да Сойму, каб баранiць там сялянскiя iнтарэсы!

Шкада, што не прайшоў?? **Тутэйшы.**

Начлежнiк.

(*з Горадзенскага пав.*).

Вярнуўшыся позна з сенакосу, я застаў у сваей хаце солтыса i нейкага паручнiка, як пасьля даведаўся: Стэлера Паўлу, з 15 палку пяхоты з Варшавы.

Пан паручнiк паказаў солтысу паперы, у якiх значылася, што мяйсцовыя i ўсялякiя iншыя ўлады павiнны яму памагаць у дарозе. Забясьпечыўшыся падводай на заўтра, пан паручнiк вельмi часта патрабаваў дапамогi солтыса.

Перш на перш загадаў солтысу сабраць сьвежага масла, а пасьля пасьцель: падушкi i „czyste prześcieradło“. Масла крыху дастаў, але з „prześcieradłem“ дык была чыстая бяда, бо сяляне, напрацаваўшыся на полi, крэпка спалi, i солтысу прышлося падняць такую трывогу, якой ня было i ў часы вайны, але-ткi вярнуўся без „prześcieradła“. Стаўшы „do raportu“, солтыс тлумачыў пану паручнiку i сяк i так, бо дзе-ж тое ў селянiна „prześcieradło“? На што пан паручнiк адказаў: „w kufrach są świąteczne prześcieradła“, (як вiдаць знаёмы яму куфры з часоў вайны).

Пан паручнiк прыехаў позна i мусi ня бачыў, што некаторыя сяляне жывуць у могiлках—зямлянках i ледзь, ледзь зьбiваюцца ну кусок чорнага хлеба — палоўкi, а напрацаваўшы ад зары, да зары, не да „prześcieradła“: хутчэй звалiсься, дзе папала, толькi-б аддыхнуць. Аддалi пан паручнiк не адчуў сялянскае бяды i змусiў бедную гаспадыню перавярнуць усю адзежу дагары нагамi; незнайшоўшы „prześcieradła“, здаволiўся звычайнай сялянскай посьцiлкай.

Прыказаўшы берагчы цiшыню i супакой i бачучы, што час за поўнач, прымiрыўся з тым, што дастаў, i заснуў. Калi ранiцай, выходзячы на сенакос, я асьцярожненька на цыпачках пайшоў у той пакой, дзе спаў „наш пан“ па хлеб, дык ён усхапiўся i крыкнуў: „co, do djabła, spokoju nie dajecie, przecież, mówiłem wczoraj: wszystko wynieść z tego pokoju!“.

Такую я меў падзяку за начлег. Парадзьце, людзi добрыя, цi мы павiнны гэтак гадзiць прыяжджаючым панам, цi не? **Жыхар.**

Ад Рэдакцыi: Начаваць пусьцiць трэба, але калi ён вялiкi пан, i хоча мягка спаць i есьцi сьвежае масла, дык мусiць купiць, або вазiць з сабой.

Культурнае жыцьцё у Радавай Беларусi.

Геалягiчныя досьледы Беларусi.

У Менск вярнулiся, пасьля месячнай дасьледчай працы, дзьве геалягiчныя групы — праф. М. Бюдухi i асыстэнта М. Грамыкi.

Першая група прайшла маршрутам ад Оршы на Копысь, па Дняпру; затым дасьледавала берагi р. Сожа ад верхавiн яго да м. Кармы; перабралася з Сожа iзноў на Дняпро ў Рагачова i паднялася па плынi на Быхаў i Магiлёў.

Другая група пайшла па Дняпру ад Оршы да гранiцы з ССРР; затым зьвярнула на м. Ляды—Ленiна i Горкi, ад Горак на Мсьцiслаў; i затым па р. Пронi да Прапойску, адкуль па шляху на Магiлёў.

Гэткiм чынам, абедзьвюма групамi былi пройдзены шэсьць кiрункаў—тры мэрыдыанальныя (палудзёньнiкавыя) i тры шыротныя.

Сабраны досыць багаты геалягiчны i мiнэралягiчны матар‘ял: больш 15-цёх скрынак, вагаю да 60 пудоў.

Апрача навуковага значэньня дасьледаваньня будовы зямных пластоў i iх характару, — экспэдыцыя праверыла лiтаратурныя данныя аб карысных выкапнях у гэтых мясцох Беларусi, а таксама знайшла некаторыя новыя выхады карысных практычна парод, як плястычныя глiны, гутавыя пяскi, вапнякi, крэйда, буры жалязьняк, глаўканiтавыя пяскi i глiны, як цiкавыя матар‘ялы для штучнага ґнаеньня поля i iнш.

У працы груп самы дзейны ўдзел прымалi студэнты беларускага ўнiвэрсытэту, як практыканты i як звычайныя рабочыя. Матар‘ял экспэдыцый пойдзе ў Iнстытут Беларускае Культуры i ў Дзяржаўную Плянавую Камiсiю для далейшай дэтальнай апрацоўкi.

Паштовая скрынка.

Кс. А. Роўту, Сэрафiму Буйнiцкаму, Уладзiмеру Курьянко, Язэпу Скакоўскаму, Язэпу Шышко, Пятру Букато, Яну Курыло, Аляксандры Грынь, Пятру Яноўскаму.—Ад усiх па 2 зл. атрымалi — газэту высылаем. **Т. Раманцэву, Саюзу Дворнiкаў, А. Трэпко, Антону Парафяновiчу** — па 4 зл атрымалi. **Сiнкевiчу** — 5 зл. атрымалi. **Васiлю Навiцкаму** — 1 зл. атрымалi, газэту высылаем. **Антону Кандратовiчу** — 5 зл. атрымалi. Апрач „Сялянскай Праўды“ выходзiць яшчэ „Крынiца“ (лацiнвiкай). Напiшыце, як маем рабiць: цi часьць грошаў перадаць у „Крынiцу“ цi высылаць Вам 2 экз. „Сялянскай Праўды“? **Мiхалу Скоку** — 3 зл. атрымалi.

У садаводзтве Мазалёво

(*Вiленская калёнiя*).

за м. Вiльней блiзка ад 1-га паўстанку мiж Вiльняй i Нова-Вялейкай, **прадаюцца ў вялiкiм выбары розныя фруктовыя дрэвы**, уноў зашчэпленыя i старэйшага ўзросту, а так-жа **розныя дэкаратыўныя кусты i дрэвы, i флянцы трускавак.**

Цэны па цяперашняму труднаму часу вельмi даступныя для ўсiх. За больш дэтальнымi сьведзеньнямi просiм зьвяртацца проста ў садаводзтва, або ў м. Вiльню, Завальная вул. 6. пам. 2, ад 4 да 6 гадз. па палуднi. 6—5

Рэдактар-Выдавец **Антон Войцiк.**

Друкарня **Н. Левiн i Сын**, Вiльня, Нямецкая 22.

BIBLJOTE...